

Заняткі шостыя

Занятие шестое

Сямёра ў дарозе

І большыя й меншыя любяць больш вандраваць, чым сядзець. Толькі й гутаркі тэй, што пра новы маршрут:

- Бяром Берасьцейскі кірунак.
- На Белавескую пушчу?
- Колькі гэта ад Берасьця?
- Кілёмэтраў семдзесят, пэўна.
- А сам запаведнік — вялікі?
- Зараз скажу! Шэсьцьдзесят пяць кілямэтраў з паўночы на поўдзень і трыццаць з заходу на ўсход.
- Ну й што там зубры сыцерагуць, акром сваёй волі?
- Дрэвы, гадоў на паўтысячы векам.

Лад мовы

Лічэбнік (Числительное)

Лічэбнік (числительное) — часть речи, обозначает число, количество. Делятся на:

— *колькасныя (количественные)* и *парадкавыя (порядковые)*:

колькасныя	парадкавыя
1 адзі́н	пе́ршы
2 два	другі́
3 тры	трэ́йці
4 чаты́ры	чацьве́рты
5 пяць	пя́ты
6 шэ́сьць	шо́сты
7 сем	се́мы
8 во́сем	во́сьмы
9 дзе́вяць	дзяв́ыты
10 дзе́сяць	дзя́сяты
11 адзі́нацца	адзі́наццаты
12 двана́цца	двана́ццаты
13 трына́цца	трына́ццаты
14 чаты́рнацца	чаты́рнаццаты
15 пятна́цца	пятна́ццаты
16 шасна́цца	шасна́ццаты
17 сямна́цца	сямна́ццаты
18 васьмна́цца	васьмна́ццаты
19 дзевя́тнацца	дзевя́тнаццаты
20 два́ццаць	два́ццаты

колькасныя	парадкавыя
10 дзе́сяць	дзя́сяты
20 два́ццаць	два́ццаты
30 тры́ццаць	тры́ццаты
40 со́рак	сарака́вы
50 пя́цьдзя́сят	пяці́дзясяты
60 шэ́сьцьдзе́сят	шасьці́дзясяты
70 се́мдзе́сят	сямі́дзясяты
80 во́семдзе́сят	васьмі́дзясяты
90 дзевя́наста	дзевяно́сты
100 сто	соты
200 дзв́ьвесьце́	двухсо́ты
300 тры́ста	трохсо́ты
400 чаты́рыста	чатыро́хсоты
500 пя́цьсот	пяці́соты
600 шэ́сьцьсот	шасьці́соты
700 сямсо́т	сямі́соты
800 васьмсо́т	васьмі́соты
900 дзевя́цьсот	дзевяці́соты
1000 ты́сяча	ты́сячны
5000 пя́ць ты́сяч	пяці́тысячны

— *няпэўна-колькасныя (неопределенно-количественные)*: **мноства** (множество), **сьці́зма** (несметное количество), **безьлі́ч** (неисчислимое множество), **некалькі** (несколько), **а** (в значении неисчислимого количества: **людзей а людзей**);

— *зборныя (собираательные)*: **абое**, **абодва**, **абедзьве**, **двое**, **трое**, **чацьве́ра**, **пяце́ра**, **сяме́ра**, **васьме́ра**, **дзевяце́ра** абозначаюць колькасьце прадметаў як адно цэлае; ўпотрабляюцца с існасьцямі ў мностве: **двое** дзьвярэй, **двое** шкарпэтак, **сяме́ра** качанят; чацьве́ра ўзьнікаюць пры дапамозе суфікса **-ёр-**;

— *дробавыя (дробные): чвэрць ($\frac{1}{4}$), адна трэ́йця ($\frac{1}{3}$), траці́на ($\frac{1}{3}$), паўтра́ця ($2\frac{1}{2}$), паўтра́ці ($2\frac{1}{2}$), паўчварта ($3\frac{1}{2}$), паўчварты ($3\frac{1}{2}$), пяць восьмы́х ($\frac{5}{8}$), дзье́е цэ́лыя (2.0) и подобные. С дробнымі чыслітэльнымі паўтара ($1\frac{1}{2}$), паўтары ($1\frac{1}{2}$) сущэствітэльныя ўпэтрэбляю́цца в родітэльным паде́жэ едінствэнна́га чысла: *паўтары* вярсты, *паўтара* кіляграма.*

1 тысяча
2, 3, 4 тысячы
5, 6, 10, ... тысяч

1 мільён
2, 3, 4 мільёны
5, 6, 10, ... мільёнаў

1 мільярд
2, 3, 4, мільярды
5, 6, 10, ... мільярдаў

1296 — тысяча дзеве́сьце дзевяно́ста шосты

1588 — тысяча пяцьсо́т во́семдзе́сят во́сьмы

1918 — тысяча дзевя́цьсо́т ва́сямна́ццаты

1990 — тысяча дзевя́цьсо́т дзевяно́сты

Наці́скавыя асаблівасці ў некаторых лі́чэбніках

(Особенности ударения в некоторых числительных)

- чыслітэльныя ад 11 да 19: во ўсех паде́жах выдзяля́ецца *-на-*: *ча́тырна́*ццаць, *ва́сямна́*ццаць;
- чыслітэльнае 50: в іменітэльным паде́жэ ўдарэ́нне на апо́снем сло́ге: *пя́цьдзе́сят*, а во ўсех астальных паде́жах — на второ́м: *пя́цідзе́сяці*;
- чыслітэльныя 60, 70, 80: в іменітэльным і вінітэльным паде́жах выдзяля́ецца першы́ сло́г: *шэ́сьцьдзе́сят*, *се́мдзе́сят*, *во́семдзе́сят*.

Практыку́юцца

1. Прачытайце сказы, зьвярніце ўвагу на націск (Прочитайте предложения, обратите внимание на ударение).

Ягона́й сястры́ йдзе́ 11-ты, а брату́ — 14-ты год.

Які́ нумар́ яго́ кватэ́ры? 64?

Дачцэ́ хутка́ будзе́ 18 гадоў.

Да́ возера́ за́сталася́ 50 кіля́мэтраў.

Уся́го на́вучэ́нцаў было́ 114 ча́лаве́к.

Пра́з 8 дзе́н скончы́цца ад́пачына́к.

Да́рога́ зойме́ ўся́го 4 га́дзіны.

У а́традзе́ 20 хла́пцоў і́ 3 дзя́ўчыны.

А́днаго́ разу́ я е́зьдзі́ў на́ мора́.

Мой́ брат́ бы́ў на́ моры́ два́ разы́.

А́ мае́ ся́бры е́зьдзі́лі на́ мора́ шма́т разоў.

2. Адкажыце на пытаньні (Ответьте на вопросы).

Які́ год ва́шага́ нара́джэ́ння?

Ко́лькі́ вам гадоў?

Які́ год нара́джэ́ння ва́шай жо́нкі (ва́шага́ мужа́)?

Ко́лькі́ гадоў ва́шай жо́нцы́ (ва́шаму́ мужу́)?

Які́ год нара́джэ́ння ва́шых ба́цькоў?

Ка́торы́ ця́пер і́дзе́ год?

Які́ нумар́ ва́шага́ дома́?

На́ ко́лькі́ па́верхаў ва́ш дом?

Які́ нумар́ ва́шае́ кватэ́ры?

У якой клясе вучыцца ваша дзіця?
 Колькі маеце дзяцей?
 Колькі гадоў вашаму дзіцяці?
 Якая ў вас заробная плата (стыпендыя)?
 Колькі грошай маеце на месяц?
 Колькі каштуе праезд на мэтро?
 Колькі грошай плаціце за кватэру?

3. Скажыце, хто колькі жыве (Скажыце, хто сколько живёт).

Шчупак жыве 270 гадоў.
 Карп жыве 150 гадоў.
 Сом жыве 100 гадоў.
 Крумкач жыве 140 гадоў.
 Слонь жыве 70 гадоў.
 Кіт жыве 50 гадоў.

Лад мовы

Скланеньне лічэбнікаў
 (Склонение числительных)

	1	2	3	4	5
Н.	адзін	два (м.р. і н.р.), дзьве (ж.р.)	тры	чатыры	пяць
Р.	аднаго	двух, дзвюх	трох	чатырох	пяці
Д.	аднаму	двум, дзвюм	тром	чатыром	пяці
В. адуш. неадуш.	аднаго адзін	двух, дзвюх два, дзьве	трох тры	чатырох чатыры	пяць
Т.	адным	двума, дзвюма	трыма	чатырма	пяццю
М.	пры адным	пры двух, пры дзвюх	пры трох	пры чатырох	пры пяці

! Числительные **5, 9...20, 30** в творительном падеже имеют удлинённое **ц**: **пяццю, васьмнаццаццю**.

При склонении сложных и составных числительных изменяются все части:

Н.	дзьве-сьце	дзесяць-сот	трыста семдзесят шэсьць
Р.	двух-сот	дзесяці-сот	трохсот сямідзесяці шасьці
Д.	двум-стам	дзесяці-стам	тромстам сямідзесяці шасьці
В.	дзьве-сьце	дзесяць-сот	трыста семдзесят шэсьць
Т.	двума-стамі	дзесяццю-стамі	трымастамі сямюдзесяццю шасьцю
М.	пры двух-стах	пры дзесяці-стах	пры трохстах сямідзесяці шасьці

! Числительное **дзвесьце** в именительном и винительном падежах имеет форму женского рода, а в остальных — мужского.

Числительные **абодва, абедзьве** во всех падежах сохраняют отличия рода.

	мужчынскі род	жаночы род
Н.	абодва хлапцы	абедзьве дзяўчыны
Р.	абодвух хлапцоў	абедзвюх дзяўчын
Д.	абодвум хлапцам	абедзвюм дзяўчынам
В.	абодвух хлапцоў	абедзвюх дзяўчын
Т.	абодвума хлапцамі	абедзвюма дзяўчынамі
М.	пры абодвух хлапцах	пры абедзвюх дзяўчынах

Асобныя заўвагі да лічэбнікаў (Некоторые особенности числительных)

I. Числительные: **паўтара** (для м.р., н.р.), **паўтары** (для ж.р.) не склоняются.

II. Порядковые числительные **першы, трэйцяга** изменяются как прилагательные: **першы новы дом, першага новага дома, першаму новаму дому**.

III. Числительные **двое, трое, абое** согласуются с существительными, склоняются как местоимения множественного числа: **мае двое дзяцей, тваіх траіх дзяцей, са сваімі абаімі дзецьмі. Яны прыехалі на мора з чатырма дзяцьмі, а іхнія суседзі з трыма**.

IV. Числительные **сорак, сто, дзевяноста** во всех падежах имеют одинаковую форму: **сарака турыстам, пры ста вучнях, зь дзевяноста пасажырамі**.

V. В разговорной практике, ради экономии языковых средств, сложные количественные числительные **200, 300 ... 900**, как правило, не изменяются: **фірма зь дзвесьце работнікамі**.

VI. Собирательные числительные во всех падежах, кроме именительного, имеют такие же окончания, как прилагательные во множественном числе (см. Занятие 3): **дваіх блізкіх людзей**.

VII. Дробные числительные являются составными: первая часть — это количественное числительное, а вторая часть — порядковое ($\frac{2}{3}$ = **дзьве трэйція**).

если первая часть	→	<u>2, 3, 4</u>	<u>5, 6, 10, ...</u>
то вторая часть	→	употребляется в И.п., мн.ч.	употребляется в Р.п., мн.ч.
		дзьве пятыя (Н., мн.л.)	шэсьць пятах (Р., мн.л.)
		тры дзявятыя (Н., мн.л.)	сем дзявятых (Р., мн.л.)
		чатыры сёмыя (Н., мн.л.)	пяць сёмых (Р., мн.л.)

Заметьте, что в русском языке вторая часть всегда употребляется в родительном падеже.

VIII. С числительными **два, тры, чатыры, абодва, абедзьве** существительные употребляются в форме именительного падежа множественного числа: **два першыя дамы, чатыры чыстыя аркушы паперы**.

IX.

	некалькі (несколько)	гэтулькі (столько)	колькі (сколько)	шмат, многа (много)
Н.	некалькі рублёў	гэтулькі грошай		
Р.	некалькіх рублёў	гэтулькіх грошай		
Д.	некалькім рублям	гэтулькім грашам		
В.	некалькі рублёў	гэтулькі грошай	колькі	шмат, многа
Т.	некалькімі рублямі	гэтулькімі грашыма		
М.	пры некалькіх рублях	пры гэтулькіх грашах (-ох)		

X. Числительные **двойчы** (дважды), **тройчы** (трижды) — это производные от числительных 2, 3: **шпацырую двойчы на дзень, давядаюся да бацькоў тройчы на месяц**.

XI. Числительные могут иметь значение приблизительности. Но поскольку слово **прыблізна** (приблизительно) для белорусского языка нехарактерно, обычно говорят так: **Яму гадоў нешта з трыццаць** (Ему около тридцати лет). **Прынеслі з кош яблыкаў** (Принесли где-то корзину яблок). **Узяў даляраў колькі** (Взял несколько долларов).

Практыкуйцеся

4. Прачытайце лічэбнікі як парадкавыя (Прочитайте числительные как порядковые).

Ён сядзіць на	17 радзе.	Он сидит в 17 ряду.
Не пашэнціла	4 гульцу.	Не повезло 4 игроку.
Спыніўся на	61 старонцы.	Остановился на 61 странице.
Рыхтуюся да	1 іспыту.	Готовлюсь к 1 экзамену.
Працавалі да	11 гадзіны.	Работали до 11 часа.

5. Утварыце множны лік ад назоўнікаў і разам з лічэбнікамі пастаўце ў родным склоне (Образуйте множественное число существительных и вместе с числительными поставьте в родительном падеже).

Узор: 2 + мэтар → двух мэтраў, 1 + літар → аднаго літра.

5	дрэва
3	сябра
6	чалавек
2	дзверы
абодва	дзяўчына
2	сяброўка
101	далмацінец
3	сабака
4	кампутар
абодва	летапісец
9	жыццё
14	праграма
8	спадарожнік
2	кацяня

6. Лічэбнік дапасуйце да назоўнікаў (Числительное согласуйте с существительным).

Абодва	братоў ведаюць.
	сынам падаруюць.
	майстроў шануюць.
	вучнямі задаволены.
	(пра) суайчыннікаў шчыры ўспамін.

7. Правільна прачытайце лічэбнікі (Правильно прочитайте числительные).

Сустрэліся за 1.5 кілямэтра ад станцыі.
 У цеста трэба пакласці $\frac{2}{3}$ шклянкі цукру.
 Прыйшлі 1.5 гадзінамі пазьней.
 Прыедзе праз 1.5 гадзіны.
 Гэтым 2 дарогам не сысьціся.
 Маю 1.5 слоіка варэння.
 Кавалак кужалю на $2\frac{1}{2}$ мэтра.
 Да дому засталася $3\frac{1}{2}$ кілямэтра.

8. Прачытайце лічэбнікі ў творным склоне (Прочитайте числительные в творительном падеже).

3 гэтымі	5 карткамі
	9 кубкамі
	20 удзельнікамі
	30 нумарамі
	2 лыжкамі
	8 байцамі
	14.5 кіляграмамі
	3 падручнікамі
	12 фламастэрамі
	1.5 хвілінамі
	47 кілямэтрамі

9. Раскрыйце дужкі і скажыце як мае быць (Раскрыце скобки и скажите правильно).

Дзесяць (раз) мер і то ня вер.
 Мінула (четверть) стагодзьдзя.
 Прайшла (треть) веку.
 Мы на парозе (третьего) тысячагодзьдзя.
 (Бесчисленные) паданьні старажытных муроў.
 Хвілін праз (несколько) пачнецца нарада.
 На ганку стаяць (трое) незнаёмых хлапцоў.
 Маладзёвы часапіс выходзіць (дважды) на месяц.
 Дзед цьвічыць (обоих) сваіх унукаў.
 (Обе) дзяўчыны прывіталіся з настаўнікам.
 Падніміце (обе) рукі ўгару.
 Наш дом стаіць на скрыжаваньні (две) вуліцаў.

10. Замест кропак пастаўце словы са значэньнем колькасна-няпэўных лічэбнікаў, якія больш падыходзяць па сэнсу (Вместо точек поставьте слова со значением неопределенных числительных, которые более подходят по смыслу).

безьліч	На ганку ... хлапцоў.
многа	Сьветлых азёраў тут ...
а	... разоў зьмянялася іхняя назва.
шмат	У гэтым лесе грыбоў ... грыбоў.
процьма	... народу ў чарзе.
	Усе дамы на ... паверхаў.
	Мала даць брыдка, а ... шкода.
	На іхнай вуліцы ... дрэваў.

Лад мовы

В разговорной речи числительные широкоупотребительны при ответе на вопросы:

Каторага чысла? (Которого числа?)	адзіна/ццатага (Р.) жніўня (одиннадцатого августа) адзіна/ццатае (Н.) жніўня, сьпякота (одиннадцатое августа, жара) — здесь числительное стоит в именительном падеже, потому что употреблено в самостоятельном предложении
Каторая гадзіна? Колькі часу? (Который час? Сколько времени?)	роўна гадзіна (ровно час) дзьве гадзіны (два часа) пяць гадзін (пять часов)
Калі? (Когда?)	спаткаемся а сёмай гадзіне (встретимся в седьмом часу) вярнуся сёньня (сегодня) патэлефаную заўтра (завтра) перадам пасьлязаўтра (послезавтра) прыеду ў нядзелю (в воскресенье)

Колькі? (Сколько?)	для абозначэння колькасці могуць існаваць: удвая, утвая, двойчы, тройчы, удвух (для м.р.), удзвюх (для ж.р.), удваіх, утваях (для ліц рознага пола, дзяцей), утрох
Дзе? (Где?)	для паказання адлегласці лічэбнае ўжываецца з прадлогам за : спыніліся за чатырнаццаць кілямэтраў ад горада (заставіліся ў чатырнаццаці кіламетрах ад горада)

Каторы дзень тыдня (Какой день недели)

Каторы сёння дзень?
(Какой сегодня день?)

Калі вернешся?
(Когда вернёшься?)

Сёння	Вярнуся
панядзелак (м.р.) — першы дзень тыдня	у панядзелак
аўторак (м.р.) — другі дзень тыдня	у аўторак
серада (ж.р.) — трэці дзень тыдня	у сераду
чацьвер (м.р.) — чацьверты дзень тыдня	у чацьвер
пятніца (ж.р.) — пяты дзень тыдня	у пятніцу
субота (ж.р.) — шосты дзень тыдня	у суботу
нядзеля (ж.р.) — сёмы дзень тыдня	у нядзелю

Па-беларуску кажуць так

Прыду рана

на золаку / золакам (на досьвітку)
чуць сьвет
раніцай (ураньні)
да палудня
папаўдні (апоўдні, у поўдзень)
па абедзе
пасля паўдня
удзень
падвечар (надвечар, увечары)
шарай гадзінай
вечарам
у поўнач (апоўначы)
уночы (уначы)

Сьвітаньне

Раніца

Поўдзень

Дзень

Вечар

Ноч

Першая палавіна дня

Другая палавіна дня

У панядзелкі й пятніцы / панядзелкамі й пятніцамі

Проці панядзелку

Гэтымі днямі

Іншым часам

Апошнім часам

Днямі і начамі

Приду рано

на рассвете

чуть свет

утром

до обеда

в полдень

в обед

после обеда

днём

к вечеру (вечером)

под вечер

вечером

в полночь

ночью

Рассвет

Утро

Полдень

День

Вечер

Ночь

Первая половина дня

Вторая половина дня

По понедельникам и пятницам

Накануне понедельника

На днях

В иное время

В последнее время

День и ночь

Ясь распавядае

Уява аднаго майго дня будзе гэткай.

Раніца. Палова на сёмую. Прачынаюся. Я нейкі сонны, пазяхаю. Бяру халодны душ. Мьюся. Галюся. Апранаюся. Сьнедаю. Дзякую Богу, што ёсьць гэты дзень. Каля васьмі выходжу з дому. На працу йду пехатой. Згадваю, якія сягоньня я маю развязаць пытаньні.

Сягоньня ў мяне працы а працы. У адзінаццаць гадзінаў сустрэкаюся з гандлёвым партнёрам з Польшчы. Гутарка зойме, пэўна, з гадзіну часу. Потым зноў некалькі сустрэчаў. Ня ведаю нават, калі патраплю папалуднаваць.

Тры гадзіны дня. Я ў віры сваіх клопатаў. Перамовы, званкі, тэлефон. Гэта зрабіць зараз жа, тое не забыцца. Тут узважыць, там абмеркаваць.

І яшчэ раз, ужо на зыходзе дня, адчыняю свой электронны нататнік: «Зайсьці ў садок па дзіця». Ну, вось, сягоньня мне давядзецца быць яшчэ й за выхаваўцу. Але ж дарэмна мне гэта даручаюць. Я спраўджаю ўсе Юзевы жадункі. Гэтак можна й расьпесьціць дзіця.

Добрую гадзіну мы зь ім шпацыруем. Па дарозе Юзя апаноўвае мяне пытаньнямі: «А што тое, а што гэна, а ці пойдзем, а ці купіш, а чаму, а навошта?» Безьліч пытаньняў.

Урэшце, а восьмай гадзіне, мы дома. Вячэраем. На гузік тэлевізара не націскаю. Там сягоньня няма добрай праграмы. Ды й няма калі. Мой пляменьнік любіць пагаманіць. А ўжо казкі гатовы слухаць да самога сьвітаньня. Памяць мае незвычайную. Ніводную драбніцу не дае прапусьціць. Ды яшчэ й загадае голас зьмяніць, калі там прамаўляе якісь пэрсанаж кшталту мядзвёдка.

Практыкуеця

11. Якое пытаньне папярэднічала адказу? (Какой вопрос предшествовал ответу?)

-? Палова на сёмую.
-? Каля васьмі гадзінаў выходжу з дому.
-? На працу йду пехатой.
-? Сустрэкаюся з партнёрам з Польшчы.
-? Пэўна, з гадзіну часу.
-? «Зайсьці ў садок па дзіця».
-? Давядзецца быць яшчэ й за выхаваўцу.
-? Завуць Юзя.
-? Шпацыруем добрую гадзіну.
-? А восьмай гадзіне мы дома.
-? Да самога сьвітаньня.
-? Загадае голас зьмяніць.

12. Перакажыце тэкст (Перескажите текст).

13. Раскажыце пра свой дзень (Расскажите о своём режиме дня).

14. Прачытайце. Пастаўце пытаньні да тэксту і адкажыце на іх (Прочитайте. Поставьте вопросы к тексту и ответьте на них).

- Алё?
- Алё! Гэта Кастусь.
- А, братка ты мой, дзень добры! Дзе ты, Костусь?
- Я тут, у Менску. Тэлефаную з Паўлюковай кватэры.
- Калі прыйдзеш да нас?
- Сягоньня няма калі. Моцна заняты. Ведаеш, учора я быў на выставе. Запознаўся з адным цікавым чалавекам. Ён прыехаў з Ангельшчыны. Гэта ня першая яго паездка ў Менск. Тут жывуць сябры, і ён штогод прыяжджае да іх улетку... Прабач, я мушу перапыніць гутарку, бо мяне ўжо клічуць. Заўтра пасля палудня прыйду да вас.
- Дык мы чакаем цябе. Чуеш?
- Добра. Дзякуй.
- Да сустрэчы!
- Пакуль!

15. Перакладзіце ў беларускую мову (Переведите на белоруский язык).

- а) — Из белорусских озёр самое большое Нарочь.
— Какая его длина?
— Наверно, километров десять или больше.
- б) — Который час?
— Уже седьмой час.
- в) — Отец дома?
— Дома.
— Позови его.
— Папа занят, он в гараже.
— А когда он освободится?
— Через час-два.
- г) — Он пожилой?
— Нет, ему лет под тридцать.
- д) — Где вы будете на Новый Год?
— Праздновать будем своей семьёй, втроем.

Кароткія і простыя размовы (чытайце ўголас)

— Як знайсці ваш дом?
— Вельмі проста. Як выйдзеш з мэтро, на пачатку вуліцы Сьвіслацкай ўбачыш два новыя дамы. Мінуйшы іх, збоч крыху ўправа й адразу ўбачыш шматпаверхавы дом з вялікім рэкламовым плякатам. Гэта й будзе мой дом.
— Чакай, чакай, я зараз запішу.
— Пішы: вуліца Сьвіслацкая, дом нумар 4, пад'езд 3, паверх 7, кватэра 60.

— Как найти ваш дом?
— Очень просто. Как выйдешь из метро, вначале улицы Свислочской увидишь два новых дома. Как пройдёшь их, поверни немного вправо и сразу же увидишь многоэтажный дом с большим рекламным плакатом. Это и будет мой дом.
— Подожди, подожди, я сейчас запишу.
— Пиши: улица Свислочская, дом номер 4, подъезд 3, этаж 7, квартира 60.

<p>— Добры дзень! Кампанія «Чмель». Слухаю вас.</p> <p>— Дабрыдзень! Нас зацікавіла ваша прадукцыя, маем намер купіць. Хацелі б сёння пад'ехаць і заключыць дамову.</p> <p>— Калі ласка, прыяжджайце. Мы працуем ад 9 да 18 гадзінаў.</p>	<p>— Здравствуйте! Компания «Чмель». Слушаю вас.</p> <p>— Добрый день! Нас заинтересовала ваша продукция, собираемся купить. Хотели б сегодня подъехать и заключить договор.</p> <p>— Пожалуйста, приезжайте. Мы работаем с 9 до 18 часов.</p>
<p>— Ты ўжо ўсё склаў? Нічога не забыўся?</p> <p>— Усё, глядзі во, 3 валізкі наладаваў.</p> <p>— А калі йдзе твой аўтобус?</p> <p>— У 19.</p> <p>— Ну, дык трэба ўжо выходзіць. Засталося 45 хвілінаў. Давай памагу.</p>	<p>— Ты уже всё сложил? Ничего не забыл?</p> <p>— Всё, смотри, 3 сумки напакоевал.</p> <p>— А когда идёт твой автобус?</p> <p>— В 19.</p> <p>— Ну, так нужно уже выходить. Осталось 45 минут. Давай помогу.</p>
<p>— У Бе/расьці, можа, зойдзеш да сваякоў?</p> <p>— Нама ла затрымаюся. Але, калі выпадзе якая хвіліна, забягуся.</p> <p>— А калі ты вернешся?</p> <p>— У першых днёх наступнага тыдня.</p> <p>— Ну, бывай. Добрай дарогі!</p> <p>— Бывай здароў.</p>	<p>— В Бресте, может, зайдёшь к родственникам?</p> <p>— Ненадолго задержусь. Но, если будет свободная минутка, забегу.</p> <p>— А когда ты вернёшься?</p> <p>— В первых днях следующей недели.</p> <p>— Ну, пока. Счастливого пути!</p> <p>— Будь здоров.</p>
<p>— У нядзелю паеду на рыбу ў Каралёўку. Ці бачыў ты хоць раз гэны векавы лес?</p> <p>— Летась я двойчы быў там. Вельмі прыгожы куточак.</p> <p>— Вось дзе мейсца для курорту!</p>	<p>— В воскресенье поеду рыбачить в Королёвку. Видел ли ты хоть раз тот вековой лес?</p> <p>— Прошлым летом я дважды был там. Очень красивый уголок.</p> <p>— Вот где место для курорта!</p>
<p>— Я гляджу, у цябе сёння часу няма й на палудзень.</p> <p>— Партнэры ж прыходзілі...</p> <p>— Ну як там наш сумесны праект?</p> <p>— Ужо гатоў праект дамовы. Во, паглядзі. Яшчэ трэба паказаць юрыстаму, што ён скажа.</p> <p>— На маю думку, пункт пра аўтарскія правы трэба даць асобна.</p> <p>— У 3 гадзіны юрысты будзе ў мяне, прыходзь і ты, разам парадзімся.</p>	<p>— Я смотрю тебе сегодня некогда и пообедать.</p> <p>— Да партнёры приходили...</p> <p>— Ну как там наш совместный проект?</p> <p>— Уже готов проект договора. Вот посмотри. Ещё нужно показать юристу, что он скажет.</p> <p>— По-моему, пункт про авторские права нужно дать отдельно.</p> <p>— В 3 часа юрист будет у меня, приходи и ты, вместе посоветуемся.</p>
<p>— Ці пойдзеш з намі ў басэйн?</p> <p>— Зьнябыўся я, паўдня хадзіў па крамах. Які мне цяпер басэйн?</p> <p>— Ну ўжо харчоў, пэўна, на тыдзень набраў!</p> <p>— У мяне сьвет работы. Калі мне бегаць па крамах сярод тыдня?</p>	<p>— Пойдёшь с нами в бассейн?</p> <p>— Устал я, полдня ходил по магазинам. Куда мне теперь в бассейн?</p> <p>— Ну еды, наверное, уже на неделю набрал!</p> <p>— У меня море работы. Когда мне бегать по магазинам среди недели?</p>

— Ці спадабаўся табе гэты фільм?
— Ты маеш на ўвазе маё глядацкае ўражаньне?
Няма яго. Лічы, што я змарнаваў паўтары гадзіны.

— Понравіўся ли тебе этот фильм?
— Ты имеешь в виду мое зрительское впечатление? Нет его. Считаю, что я потерял полтора часа.

— Лета на дварэ. Калі ўжо ты, браце, пойдзеш у вадпачынак?
— Ды вось, зьбіраўся з пачатку гэтага тыдня, а тут на табе — непаладкі з прыборам, трэба ехаць у камандзіроўку!
— Не заўсёды бывае так, як хочаш. Мяркуеш зрабіць адно, здараецца іншае.
— Жыцьцё ёсьць жыцьцё. Яно накідае нам свае прапановы.

— Лето на дворе. Когда ты, старик, уже в отпуск пойдёшь?
— Да вот, собирался в начале этой недели, а тут на тебе — неполадки с прибором, нужно ехать в командировку!
— Не всегда бывает так, как хочешь.
Предполагаешь сделать одно, случается другое.
— Жизнь есть жизнь. Она определяет нам свое.

Майстры слова гавораць

Наваград — першая сталіца Вялікага Княства Літоўскага (тэкст пададзены з захаваньнем аўтарскага правапісу)

Наваград, вельмі стары беларускі горад, быў сядзібаю вялікага князя Міндоўга.

У палавіне трынаццатага стагодзьдзя (у 1242 годзе) князь Міндоўг спыніў татарскія войскі ў ваколіцы Ліды, а сем гадоў па тым разьбіў іх у бітве пад Койданавам. Татары адступілі далёка на ўсход, пакідаючы Міндоўгу вялікую здабычу ды славу пераможца. Ягоную найвышэйшую ўладу прызналі тады ўсе іншыя князі, і Міндоўг пачаў тварыць новы дзяржаўны цэнтр у Наваградку, загадзя забясьпечыўшы яму абарону ад усялякіх варожых нападаў.

Вялікі князь Міндоўг пашыраў сваю ўладу ня толькі на землі беларускія, але й Жамойць, цяперашнюю Лятува, ды стаўся такі моцны й слаўны, што ў 1253 годзе на замку ў Наваградку быў каранаваны на караля.

З сталічнага Наваградка разам зь дзяржаўнай уладай пашырылася на ўсе іншыя землі, што цяпер завуцца беларускімі, і ймя прынаваградзкае зямлі, а звалася яна Літва. Ад таго часу наш край праз больш, як паўтысяча гадоў зваўся Літвой, дзяржава — Вялікім Княствам Літоўскім, а нашыя прашчурны — Ліцьвінамі. Гэтак звалі наш край і іншыя народы ды іхныя гісторыкі.

У Вялікае Княства Літоўскае ўваходзіла як ягоная правінцыя і сьняняшняя Лятува, толькі тады яна звалася Жамойць або Жмудзь.

Жамойці не падабалася падлягаць Ліцьвіном, ужываць іхнюю мову, бо літоўская мова была ўрадавай на ўсёй тэрыторыі Вялікага Княства Літоўскага, у ёй толькі пісаліся правы й кнігі, і Жамойць ціраз прабавала адарвацца ад Літвы. Першыя паўстаньні яна ўзьнімала яшчэ за жыцьцём Міндоўга. У змаганьні з Жамойцям у 1263 годзе быў падступам забіты і сам кароль Міндоўг.

Наваград жа быў сталіцаю да 1323 году, калі вялікі князь Гедымін сталіцай Вялікага Княства Літоўскага зрабіў Вільню, пазьнейшую ягоную сталую сталіцу.

(Валентына Пашкевіч)